

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

HÖRAN

GRUNDLAGD AF FRITHIOF HELLBERG

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: JOHAN NORDLING.

Några märkeskvinnor å den internationella antialkohol-kongressen.

OM MAN kan säga att kvinnorna intaga en framskjuten plats å den pågående stora kongressen mot alkoholismen, så kan detta knappast tillskrivas den roll kvinnorna såsom kön spelat i striden mot alkoholen. Deras deltagande har intill de senaste åren varit spontant och deras hållning i stort sedt passiv. Det har inom detta som så många andra områden varit några få med jättekrafter och jätteenergi utrustade pionärer, som fått ensamma eller så godt som ensamma bära bördorna och föra verket framåt. Det är några af dessa, de som från utlandet anländt till kongressen, vi i dag velat presentera för våra läsare, såsom för publiken mindre kända än våra egna kvinnliga nykterhetskämpar. Af två af dessa arbeterskor i nykterhetssakens tjänst har fru Alli Trygg-Helenius lämnat oss på personlig kännedom grundade skildringar, medan vi, hvad de öfriga beträffar, måste inskränka oss till kortare biografiska upplysningar.

I.

Charlotte Gray.

I DENNA VECKA pågår som bekant i Stockholm den XI internationella kongressen mot alkoholismen. Utan all gensägelse äro dessa kongresser, hvilka hållas hvarannat år i de stora världsstäderna, de mest betydande företeelserna på nykterhetsrörelsens område.

Hvem tillkommer då äran af att ha varit dessa betydelsefulla mötens första stiftare? Det är den person, hvars namn och bild vi främst meddela, *Charlotte Gray*. En yngre generation vet knappast detta. Unga och mera lysande namn hafva bragt de gamla i glömska.

Charlotte Gray var emellertid faktiskt den första, som insåg betydelsen af en sammanslutning af alla europeiska nykterhetskrafter för att detta arbete skulle kunna föras framåt. Hon leddes antagligen af sitt arbete till denna insikt. Själf engelska, men anställd såsom den stora goodtemplarordens "världsagent" i Holland, fann hon, huru viktigt det var, att de skilda länderna icke stodo isolerade. Hon kände till, huru mycket som blifvit gjord för nykterhets-saken i hennes eget fädernesland, och brann af begär, att detta skulle komma äfven andra länder till godo. Och så företog hon sig, en "svag kvinna", som man kallar oss, att väcka Europa för saken. Hon begaf sig helt enkelt på väckarefärd från den ene professorn och läkaren och vetenskapsmannen till den andre i Belgien och Holland, skref till några i Schweiz och Tyskland samt öfvertalade slutligen ett par af sina mest betydande egna landsmän att ansluta sig till företaget. Detta var minsann ej lätt. Herrarna i Belgien och Holland voro ej ens absolutister, blott något "intresserade" för nykterhetssaken. De smålogo litet öfverlägset, då miss Gray kom och bad dem besvärå sig med att sammankomma till ett möte för att behandla alkoholspörmålet.

Men de gjorde såsom det står i bibeln om domaren i liknelsen: "emedan denna kvinna gjorde dem besvär", stego de upp och förfogade sig till den första kongressen, som hölls i Antwerpen år 1885.

Det är egendomligt att jämföra protokollen från detta första möte och dylika från några af de senare. Referatet från Antwerpen omfattar blott ett ganska tunnt häfte, då däremot t. ex. detsamma från Wien utgör en volym på omkring åttahundra sidor i kvartformat!

Miss Grays verksamhet inskränktes icke till att ordna blott denna första kongress. Utan hon lät sig sändas ett år förut till det land, där det följande mötet skulle hållas. Där arbetade eller rättare *upparbetade* hon jordmänen och förberedde förhållandena. Hvilket ofantligt arbete detta omfattade förstås, om vi betänka, att hon hvarje gång måste lära sig ett *nytt språk*. Miss Gray kan därför nu utom sitt modersmål engelskan norska, tyska, franska och ungerska.

Stockholms-kongressen torde vara den första, som kommit till stånd utan miss Grays medverkan. Det är en heder för Sverige, att den stora kulturidén är så långt avancerad här, att man kunnat "stå på egna ben" och ej behöft anlita hjälp från utomstående.

Få personer torde till den grad som Charlotte Gray haft förmånen att se så glänsande frukter af ett hängifvet och outröttligt arbete. Och någon annan belöning har denna anspråkslösa, varmhjärtade arbeterska för en stor idé heller icke väntat sig.

II.

Ottillie Hoffman.

EN AF DE mest kända deltagarinnorna i den internationella kongressen mot alkoholismen är säkerligen fröken Ottillie Hoffman, som af den svenska kongressbestyrelsen var inbjuden att presidera som ordförande vid det möte, som öfver ämnet: "*Kvinnan och nykterhets-saken*" hölls i Immanuelskyrkan sistlidne måndag.

Ottillie Hoffman är till börden tyska, föddes i ett förmöget hem i Bremen år 1835 och fick en mångsidig uppfostran. Hon fortsatte sina studier efter det hon slutat flickskolan och ägnade sitt intresse redan i ungdomen åt kvinnofrågan.

År 1870 dogo hennes föräldrar, och därefter kom hon som guvernant till grefvinnan Carlisle i England. Denna utmärkta kvinna var, som känt, en af detta lands mest framstående nykterhetsvänner. Ottillie Hoffman kom genom sin vistelse i detta hem att lära känna och deltaga i arbetet för samma stora idé.

År 1890 återvände hon till Bremen efter 20 år i England. Hennes första åtgärd var att efter engelskt mönster inrätta alkoholfria kaféer och tillsammans med "Bremens måttlighetsförening" upprätta sex alkoholfria folkök, hvilka snart blefvo mycket besökta.

Ottillie Hoffmans största betydelse för Tyskland är dock, att hon där infört W. W. C. T. U. = Worlds Womens Christian Temperance Union (Världens kvinnors kristna nykterhetsförbund), som redan har närmare 40 filialföreningar i Tyskland och hvars ordförande hon i Tyskland är. Det är äfven hon, som förmått åstadkomma, att i sammanhang med de stora internationella kongresserna i världens hufvudstäder, såsom nu i Stockholm, alltid vid en särskild sammankomst redogöres för kvinnans deltagande i nykterhetsarbetet.

Sedan 1896 var fröken H. medlem af bestyrelsen för den stora organisationen: "Tyska föreningen mot missbruk af berusande drycker". Intressant var att följa med, huru det små-

ningom klarnade för henne, att denna hennes ställning blef absolut ohållbar i en förening, som ej kämpar mot bruket, utan blott missbruket. Stor bestörtning väckte hennes utträdande från bestyrelsen. Nu är hon styrelsemedlem i "Allmänna tyska centralförbundet för alkoholismens bekämpande", en förening, som står på helnykterhetens klara, bergfasta grund.

Genom att hon så mycket kommit i beröring med de engelska och amerikanska nykterhets-kämparne, har hennes uppmärksamhet blifvit riktad på *barnnykterhetsarbetet*. Hon har äfven varit med om att sammansätta och insända en petition till Bremens regering om nykterhetsundervisningens införande i Bremens folkskolor.

Ett särskildt område af fröken H:s verksamhet kunna vi ej underlåta att omnämna, och det är hennes arbete för kropparbetarne. Detta står i nära sammanhang med hennes nykterhetsintresse. Då hon fann, att arbetarnes förnämsta nöje var krogen och förlustelser i samband med rusdryckskonsumtionen, ställde hon sig i spetsen för *alkoholfria folksoaréer*, hvilka blefvo starkt besökta.

Som det tydligaste bevis på storheten af Ottillie Hoffmans lifsgärning vilja vi omnämna det utomordentliga sätt, hvarpå hennes 70:de födelsedag firades. Den blef en rent nationell högtidsdag för staden Bremen. Från tidigaste morgon till senaste afton strömmade deputationer, telegram, sändebud från särskilda orter i Tyskland och utrikes orter, gåfvor, blommor, sång och musik in i hennes enkla våning vid Dobbengatan i Bremen, och på aftonen var af staden Bremen arrangerad en stor bankett. Den hyllning, som mest rörde Ottillie Hoffmans hjärta vid detta tillfälle, var dock den, som af Bremens två tusen till barnnykterhetsföreningarna hörande barn anordnats i stadens skönaste park, dit alla "kompanier" af framtidens fredliga krigshär samlades och stodo uppställda i täta led med vajande fanor för att hylla henne.

Vi hafva berättat om denna festlighet, emedan man däraf finner, huru nykterhets-saken också i det öldrickande Tyskland redan så trängt igenom, att en person, hvars hufvudsakliga sträfvanen gått ut på att beforda denna idé, kan vinna ett så allmänt erkännande.

Må ingen kvinna här i Norden tycka sig vara för "gammal och trött" för detta arbete, utan låta Ottillie Hoffman med sina 72 år stå för oss som ett lysande föredöme af outröttlig kärlek, energi och förtröstan till en stor och ädel saks framgång.

ALLI TRYGG-HELENIUS.

III.

Några personalia till porträtten af de kvinnliga nykterhets-kämparna.

DÅ HVITA BANDETS världsberömda sekreterare, miss *Agnes E. Slack*, nu besöker Stockholm för att efter hvarandra närvara vid Hvita Bandets årsmöte och den stora nykterhetskongressen, blir detta den tredje gången hennes verksamhet för henne till vårt land. Vid tiden för hennes andra besök här, år 1904, meddelade Idun i nr 33 för samma år hennes porträtt jämte en längre biografisk artikel af fröken M. Sandström under rubriken "I Hvita Bandets tecken". Det är därför endast en rekapitulation af förut kända fakta, då vi erinra om miss Slacks tolfåriga arbete som sekreterare i världsstyrelsen af Hvita Bandet, om hennes långa resor genom Europa, Amerika och Sydafrika med upprättandet af nya och stärkandet af gamla föreningar som mål och resultat. Det är tack vare sådana energifyllda

och uppoffrande kvinnor det Hvita Bandet verkligen kan spännas rundt kring jorden utan att brista. Här i Stockholm har miss Slack denna gång hållit tre föredrag, däraf två å Hvita Bandet och ett å det kvinnan och nykterhets-saken ägnade folk-mötet, som ingick i anti-alkoholkongressens program.

En representant för Österrike vid kongressen är fil. doktor fru *Eugenie Schwarzwald* från Wien, en ståtlig dam, som i sig förenar de i allmänhet så svärförenliga egenskaperna af charmant världsdam — hennes toaletter, säges det, lära väcka uppmärksamhet å kongresserna — och social arbeterska. Hon har studerat vid Zürichs universitet, där hon blef omvänd till nykterhetsidén, och tog år 1900 graden därstädes. Nu är hon i Wien föreståndarinna för en mycket ansedd elementarskola för flickor och en samskola. I dessa skolor med tillsammans 500 elever meddelas nykterhetsundervisning, och hon använder äfven sitt stora personliga inflytande och sin hänförelse till att sprida absolutismens idéer bland de unga. Hon arbetar alltså mycket planmässigt och effektivt för nykterhetsidéns främjande i sitt hemland.

Förutom fru Trygg-Helenius, hvars verksamhet som kvinnlig nykterhetstalare är väl bekant, kommer att å kongressen uppträda en annan finska, fröken *Hedvig Sohlberg*. Hon är föreståndarinna för Ekenäs lärarinneseminarium i Finland och såsom sådan i tillfälle att nå vida omkring, direkt och indirekt, med sina absolutistiska idéer. Det var också till ämnet "Skolan och nykterhets-saken", hvilket behandlades under kongressens första dag, hennes namn var knutet.

En veteran i nykterhetsarbetet är redaktisen för "Nordisk Kristelig Afholdsblad" fröken *Charlotte Sannom*. Hennes karriär är på sätt och vis ganska enastående, i det hon från att ha ägnat sig åt konsten som målarinna slutat med att helt ägna sig åt socialt arbete. Under välgörenhetsarbete i Köpenhamn kom hon i personlig beröring med "al den Elen-dighed Drikkeriet forvolder, og det var dette", säger hon, "som bragte mig ind paa Arbejdet for Afholdssagen". Hon är vice ordförande i Hvita Bandet i Danmark och har i tio år redigerat Kristeligt Afholdsblad, hvilket sedan 1901 är de danska, norska och svenska Hvita-Bandsföreningarnas gemensamma nykterhetsorgan. Å kongressen var hon bland talarinnorna å måndagens folkmöte.

Redaktis för ett nykterhetsorgan är äfven fru *Josephine Janson*, Kristiania, som vid sin makes frånfälle för tre år sedan öfvertog hans arbete som redaktör för den förhållandevis mycket spridda barnnykterhetstidningen *Magne*. Hon är dessutom lärarinna vid Kristiania folkskolor och tillhör i likhet med flertalet af de å kongressen deltagande damerna Hvita Bandet. Vid kvinnornas afton behandlade hon temat "kvinnan och nykterhets-saken" från moderns ståndpunkt.

Våra skodon.

En stor människokännare har en gång fällt yttrandet: "Skodon och handskar äro en toalets pröfvostenar" — och häri ligger verkligen mycket sanning. Kostymen må vara aldrig så elegant, hatten än så modärn — det hela står eller faller med hand- och *fof-beklädnaden*.

"Victoria"-skodon hafva alla de *yttre* och icke minst, *inre* företräden som utmärka det mest exklusiva handskomakeriets alster, det skiljer sig från detta blott i priset.

"Victoria"-skodon försäljas till populära priser öfverallt.

Prenumerera oför-töfvadt på

BARNGARDEROBEN

alla mödrars ovärderliga skatt och hjälpreda.

E. WALTER HULPHERS:

SKYMNING.

KOMMEN ÄR skymningens ljufliga
stund
med blånad och tyst poesi,
och jag vandrar igen genom minnenas
lund,
och jag bär på en vek melodi.
Och det blommar omkring mig af ros
och syrén,
och jag tycker att tinande vår
på en vaggande vind, en balsamisk och
len
ur de disiga rutorna står.

Det är ljuft, det är godt, det är hem för
en man
att få känna sin skymning så,
det är sena och mörk och "här skall
jag fram
för att plöja och harfva och så!"
Det är vimpel och tecken i kärlekens
namn,
det är sköld emot hetsiga skott,
och det fås som för intet ur kärestans
famn
om sin kärlek man rätt har förstått.

Om man älskar i sol med sitt brusande
blod,
tills man blir som en blomma själf,
om man älskar sig vacker och fin och
god
och tvagen af lyckans älf,
då — ljufliga lönl — då kommer det
vår
och syrén och rosenfrid
och skymningens blånad, som stilla går
ur de blommande rutornas tid...

En fatalist.

SOM FÅNGSLANDE nöjesläsning i hängmattan
en augustidag bjuda vi följande sommarskiss,
hvars karaktäristiska typer göra troligt, att författaren arbetat efter levande modell, liksom det
mähända är från något litet fiskläge i hans egen
hembygd han hämtat färgerna till den pastellmjuka
skildringen af västkustnaturen. Teckningarna äro
af Alf Wallander.

BADGÄSTERNA I ÖFRE våningen af villan
Fagerhäll hade bildat en klubb, ett slags
tillfällig frimurarorden för somrarna. De hade
så godt som upptäckt den enkla kustköpingens
värde och skapat dess rykte som badort, grundadt på idyllisk undångömdhet och billiga priser. Ju mindre och okändare en societet är, dess strängare slutet, dess mera exklusiv blir den.

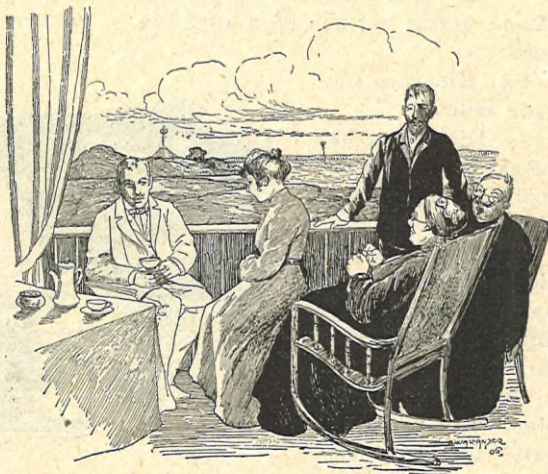
Medlemmarna af detta lilla hemliga sällskap voro fem: änkedoktorinna Henner med sonen, lektor Henner, gamle patron Matzon samt hans syster, änkefru Kleverus, med dottern, fröken Beata.

Den sistnämnda, en adertonårig blondin, var yngsta ledamoten och de andras gemensamma ögonsten, omhuldad med oinskränkt hängifvenhet och svartsjuk omsorg. — Själ hade hon ingen skuld eller ingen medveten förtjänst i denna upphöjelse, som liknade en ung prinsessas gyllene fångenskap. Hon rådde inte för, att hon var ung, rik och vacker — — vacker på sitt eget sätt.

Ganska liten, men mjukt och smidigt växt, hade hon flickärens naturliga friskhet, och dock bar hon sitt ljusa hufvud med en stillsam värdighet, på en gång aktynsbijudande och rörande. — Näsan var en smula böjd, och de mörkt blå ögonen mera allvarsamma än glada, och munnen tycktes förtiga en otolkbar längtan. I en tablå hade hon förträffligt — med svart peruk och sotad öfverläpp — spelat den unge Bonaparte. Denna brådmogna prägel tilltalade i hög grad de fyra trogna väktarna i öfre våningen på Fagerhäll. Det föll dem inte in, att hennes högtidliga stelhet kunde vara spegelbilden af den ledsnad, hvarmed deras beundran omgaf henne. De voro alla öfvertygade om, att de roade henne och att hon skulle visa dem tacksamhet därför — — unge lektor Henner i synnerhet.

I denna krets, för hvilken hvarje främling var en fiende, hade mot slutet af säsongen en nykomling lyckats tränga sig in.

Välkommen var han inte och uppnådde aldrig verkligt medlemskap. Att han alls kommit dit upp och fått stanna som gäst, berodde uteslutande på Beata. För ovanlighetens skull hade hon utöfvat sin makt öfver modern och morbrodern, och sedan dessa gifvit vika, måste äfven änkedoktorinnan och lektorn, tyst förbittrade, falla till föga.

På eget beväg bjöd Beata honom in på kaffe.

Brud- & Bröllops-

sidentyger, i hvitt, svart och kulört, sista nyheter
ouppnådt urval från 90 öre till kr. 13 pr mtr.
Sändes tull- & portofritt direkt till privata.
Profver omgående franko.

Schweizer & Co, Luzern S 5, (Schweiz).

Sidentygs-Export. — Kungl. Hoflev.

Inkräftaren var en ung man från nedre våningen. En dag, då fröken Beata vid kaffebordet på öfre verandan enligt sed bjudit lektorn och patron eld för deras cigarrer, råkade hon tanklöst kasta hela tändsticksasken ner på undre verandan. Med allmän skräckslagen förbuden avaktade man följderna. Några minuter senare stod herr Kvicken där uppe och bad att få återlämna asken.

Det lyste af ungdom och käckt humör kring denne bronsbrune, svartögde krabat i hvit dräkt och med en obeskriflig kläm och fart i sitt uppträdande. Likväl fanns intet burdust däri, han var fin och vårdad, alldeles sådan man ville ha honom.

På eget beväg bjöd Beata honom på kaffe. — Här krusar man inte, sade hon med en ton och en åtbörd, som förfärade de andra. Af vännernas uppsyn hade fru Kleverus förstått, att hon måste banna sin dotter, och hon förebrådde henne det opassande slarvet med tändsticksasken!

Herr Kvicken svarade i Beatas ställe.

— Bevars väl! Det var ett sant nöje för mig att få bära hit den.

Alla tego. Lektor Henner blossade vildt på cigarren. Men Beata hade redan bräddat en kaffekopp och herr Kvicken slog sig, tacksamt leende, ner på verandan.

Inom kort var han daglig, illa sedd gäst i öfre våningen.

* * *

Nedanför Fagerhälls ljusgula fasad famnade den låga klippstranden en enslig hafsfjärd, och utanför dess båda uddar brusade Kattegatt fritt och utan skär.

Julikvällens flammande västerhimmel speglades af den oroliga vattenvidden, så att denna lyste i skiftningar af vinrött och guld. Och från fiskehamnen i buktens lä kryssade båtarna ut, med spända segel, dunkla mot rymdens glans, guppande, dansande, liksom jagade af den friska brisen. — — Från öfre verandan njöt sällskapet den tjusande taflan, mätt och nådigt som vore den en dessert.

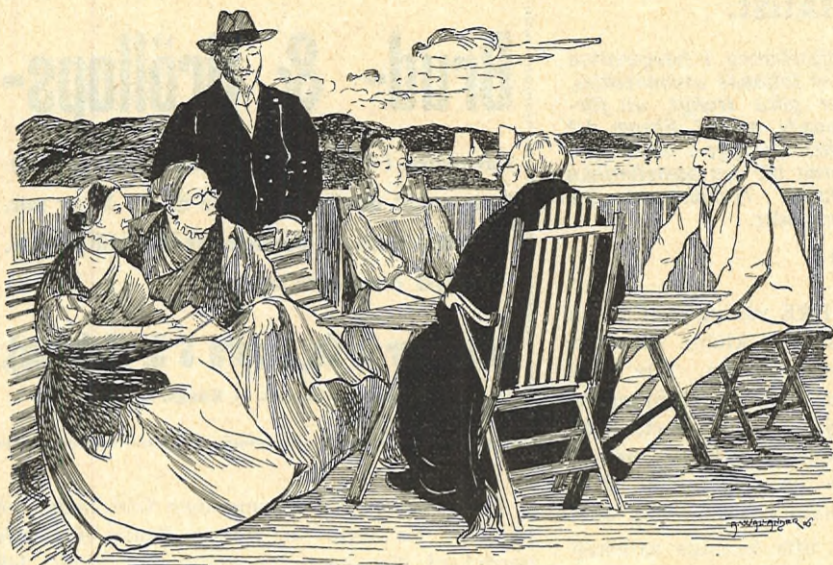
Insvepta i pläder sutto de gamla fruarna i sin soffa: den lilla kroknäbbade, mildt blåögda fru Kleverus hopkrupen i skydd af den höga, axelbreda änkedoktorinnan, hvars brillor på trubbnäsa och smala, myndigt slutna mun gifvo henne en förbluffande prägel af ämbetsman, förklädd till fruntimmer.

Tätt bakom dem hade hennes son, den unge lektorn, tagit plats, liksom på utkik från ett bakhåll.

Han liknade sin mor, men var icke desto mindre en vacker karl. Allt var hos honom ståtligt och solidt — — en hög, lätt rynkad panna, tjock, rak näsa, kraftigt rundad haka. Endast de små, ljusbruna polisongerna röjde ungdomligt koketteri.

Midt emot på andra sidan det lilla spjalbor-

Lagermans flytande putspomada BON AMI.

Lektor Henner bredde omtänksamt sin sommarrock kring de gamla damernas skuldror.

det lutade gamle patron sin uggleprofil ner öfver Beatas oskyldiga hutvud, lurande på minsta ögonkast, den flyktigaste min i hennes rosiga ansikte.

Men Beata tycktes förnämt likgiltig. Lugn och oberörd hvilade hon händerna i skötet.

Fläkten ref i hennes ljusa lockar och i morbroderns yfviga mustascher; lektor Henner bredde omtänksamt sin sommarrock kring de gamla damernas skuldror.

Och herr Kvicken, på en tältstol i dörröppningen, berättade på Beatas anmodan sina äfventyr.

Han hade nyss fått en näsvis fråga af änkedoktorinnan och smålog alldeles osärad.

Det rena solflödet brände honom midt i ansiktet, som glödde likt metall. Hans stämma klang pojkkaktigt munter rätt ut i vinddraget.

— Hvad jag egentligen är? — Håhå! Jag har varit guldgräfvare i Alaska, sågverksarbetare i Kanada och sjöman — — sjöman allt emellanåt. Sist jag var ute en längre tur, blef jag lärare i språk i det inre af Victoria och sjöng visor på en varieté i en utkant af Melbourne. —

Beata log tyst för sig själf, men inte åt hans skepparhistorier, utan åt den grupp, hon hade framför sig. Änkedoktorinnans uppsyn blef allt stramare, fru Kleverus stirrade häpen, nästan skrämmd under sin spetsmössa, och bakom dem hänlog lektorn allt bistrare, och allt rakare i ryggen.

Hon kände också patronens barska blick snudda förbi bort mot sagoförtäljaren.

Ingen mer än Beata lyssnade på honom med det rätta sinnet. Alla de andra sutto som väpnade, ovilligt stumma.

Men Kvicken märkte det inte. Han talade endast för Beata, eftersom hon bedt honom det.

Han gjorde allt, hon bad honom. Tidigt om morgnarna rodde han henne ut på hafvet, innan de andra hunnit upp. För henne sjöng han "Negrernas morgonbön" och andra exotiska visor eller dansade matrosdanser, så att gästerna i nedre våningen skickade upp bud, att de voro rädda för taklampan.

Dag efter dag bröt han sig in i öfre våningens helgade fristad, blott för att göra henne till viljes.

Beatas tacksamhet gjorde honom slafviskt hänförd, och hans lycka stordes ej af de andras förbittring.

Det lilla, de sade honom, om än så likgiltigt, skälfde af en dof harm, en jäsande ettighet, som skulle skrämt en mindre kärnfrisk kavaljer på flykten.

Änkedoktorinnan Henner afbröt hans histo-

fartyg. Det fick jag. Jag gör alltid det jag får. Men jag tyckte inte om tonen ombord, så rymde jag.

— Fick ni det också?

— Jag frågade aldrig, fru doktorinna. Jag har klarat mig, fast det var knepigt ibland. I Kalkutta —

Lektorn hade sett Beatas muntert spända min och afbröt öfverlägset:

— Men, herr Kvicken! Ett ungdomslif som edert utan plan och utan mål, kan det verkligen i längden tillfredsställa?

— Mig själf, menar ni? Åh, man får hålla till godo, ska jag säga. Man är glad att få lefva alls.

— Ni har aldrig längtat hem?

Det var Beata, som frågade lugnt, med klar stämma. Herr Kvicken dröjde med svaret.

— Ja, inföll patronen försmädligt, hvarför i herrans namn kom ni tillbaka?

Beata blef med ens betydligt allvarligare än förut. Men herr Kvicken visade sina tänder i ett godlynt skratt.

— När jag fick komma hem, hvarför skulle jag då inte göra det! Pappa är död nu. Nu får jag, hvad jag vill.

— Och nu går ni in i affären? undrade lektorn med ansträngd höflighet.

— Nej, minsann! Den sköter min bror mycket bra utan mig. Jag — jag ser mig om — här hemma.

Hans blick sökte Beatas. Men hennes ögon voro sänkta i ödesliknande gåtfullhet. Det blef tyst. Herr Kvicken smålog undergifvet och betraktade helt drömmande de dunkla fiskeseglen, som dansade borta i guldkimret.

Plötsligt skar änkedoktorinnans röst, torr och skarp, genom aftonfriden.

— Min gosse miste tidigt sin far, men, gudskelof, aldrig har han gjort annat än — det han borde. —

Fru Kleverus suckade mildt.

— Min Beata har också alltid varit snäll, alltid gjort mig glädje.

— Hon vill nog aldrig göra annat, slöt patronen och nickade löftesrikt bort till lektorn.

Sedan tego de alla. Herr Kvicken fortsatte inte med sina äfventyr. Han var midt uppe i ett alldeles nytt. Och

rier med frågor som denna: Hur har ni kunnat föra ett sådant lif?

— Hvarför jag rest ut? Åh, det är enkelt. Jag fick inte annat. Pappa ville, jag skulle sitta på kontor. Jag ville bli sjöofficer. Hade läst Marryat. —

— Det hade nog varit nyttigt för er, anmärkte patronen, som var spökrädd för sjön.

— Nå, det är ingen lätt bana, sade lektor Henner.

— Jag fick inte gå den, svarade Kvicken lugnt. Då ville jag ut med ett af pappas

inte ens Beata tycktes längre vilja höra på honom.

* * *

Tidigt nästa morgon stod herr Kvicken nere vid båtbyggen, trogen som alltid.

Dagen hade kommit med stiltje och jämmulen himmel. — Skyhvalfvet, mjukt och violgrått, skiftande som dufvodun, speglades med blekt lysande toner i ett blankt haf, ännu sofvande och öde.

Kvicken undrade, om fröken Kleverus denna gång skulle utebli och låta honom göra roddturen ensam.

Han hade en liten, plågsam aning, att detta öde väntade honom. Men han inbillade sig, att det retade honom endast för hennes egen skull.

Hon skulle säkert funnit det bedårande att glida ut öfver djupen nu, i en stillhet och en beslöjad gryning, som liknade en saga. —

Förargad hoppade han ner i julen.

— Hvarför går man inte upp och tar en sådan där liten sötnos på armen, sätter henne i båt och ror sin väg? —

Han mumlade dystert, medan han lösgjorde kedjan. Men då han än en gång af gammal kär vana spejade upp till villan Fagerhäll, fick han se den lilla hvita gestalten på öfre verandan.

— Jaså, minsann! Hon kom ändå!

Kvicken log hjärtevarmt, sköt linnehatten på nacken, så att en svart lock halkade ner på hans bruna panna. Segerglad inväntade han sin passagerare. Nu tyckte han sig ana, att denna morgontur skulle bringa honom lycka. — Hon kom trippande öfver sanden, med en vit silkesschal om håret, leende, spänstig och nymornad. Den lilla böjda näsan vädrade ifrigt i den svala, salta luften. — Ah, förtjusande!

— Ja, är det inte — genmälte han, nästan smickrad. Nickande tog hon hans erbjudna hand och sprang ner på toften. De liknade ett par sälla flyktingar. —

När de en stund senare hunnit utom udden, och Fagerhälls blekgula fasad sken inne i bukten som en bärnsten midt i en ring af matt silfver, höll han inne årorna och lät julen skjuta fram af sig själf — — tills den vaggande låg som för ankar på det lugna vattnet. Han kände viddernas tystnad som en maning. Han ville tala, men Beata förekom honom.

— Härute blir man så liten och lätt — sade hon. Schalen hade glidit af, hon satt barhufvad och spanade ut mot väster, där allt förtonade i svindlande oändlighet. Detta var ett annat haf än det, hon såg från verandan.

Kvickens röst lät icke skämtsamt, fast han log. — Ni! Hvar är inte ni liten och lätt? Beata återtog, andaktsfullt:

— Det är som om man gungade på Guds hand.

Kvicken skuddade vattnet med årorna, som för att skingra den alltför högstämde stillheten. Och så grep han sig an.

— Vet ni, fröken, alltid har jag längtat att en gång få bära en liten rar flicka genom världen, så som — hafvet bär vår julle nu.

En stund senare kommo de utom uddarne.

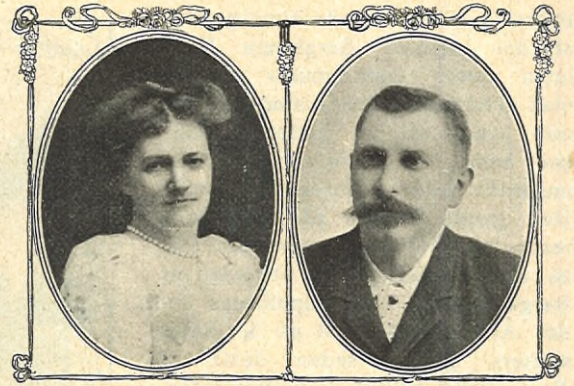
"Jaså, kära herr Kvicken," sade patron farbroderligt och lyfte likörglaslet.

Beata vände icke blicken från synranden.
 — Jaså — verkligen — — Mer tycktes hon ej vilja svara. Kvicken såg på henne, förvåntansfullt. Då drog hon sin silkesschal om öronen igen, så att han inte kunde se stort mer än den förnäma lilla näsan under det skimrande blonda håret. — Han skulle vilja lugga henne lite grand.
 — Nej, nu fryser jag! Nu få vi vända.
 Kvicken lydde. Lugnt och vant svängde han jullen och rodde i sakta mak hemåt öfver fjärden igen.
 Då började Beata med ens bli språksam.
 — Herr Kvicken! Ni har varit så öppen mot mig. Det är snällt af er. Nu skall jag tala om något, jag — något som blir mellan oss.
 — Tackar mjukast!
 Han hade böjt sig fram öfver årorna för att dölja sin spänning. Han ämnade lyda ödets minsta vink.
 — Jo, ni förstår, att jag tycker vådligt mycket om — — —. Hon tvekade som för att välja ord.
 — Hm?
 — Om dem därborta, mor och morbror förstås, och —
 — Öfre våningen — inföll Kvicken lågmäldt.
 — Ja! Men ibland får jag litet för mycket af det goda. Det blir så trångt därinne, rent af ängsligt till slut. — Och särskildt i sommar har jag längtat så, att få vara en smula i fred.
 — I fred?
 Ja, ja! Ni får inte fråga!
 Herr Kvicken behärskade sig, kopparröd som en indian.
 — Nej, bevars, jag förstår. Ni är en ungdom och de andra, det är gammalt folk, allesamman, utom lektorn.
 Beata ryckte till för tonfallet. Också hon behärskade sig.
 — Lektor Henner är mycket hygglig och fin, och vi äro gamla goda vänner. Men —
 Hon tvärtystnade. Den arme roddaren satt som på nålar.
 — Nu får jag inte höra mer? frågade han. Beata myste, smålistigt, som åt ett lyckadt skämt.
 — I alla fall, herr Kvicken, ville jag bli fri nu i sommar. Och det har ni hjälpt mig med. Utmärkt!
 — Åh — — såå?
 — Det ska ni ha tack för — — hjärtligt tack!
 Hon nickade systerligt ömt åt sin roddare, som åt en medbrottssling eller en oersättlig trojänare.
 Men han stirrade på henne med sina svarta ögon, runda af besvikelse. Men hon hade redan vändt sig bort.
 — Så! Ingenting annat — mumlade han mellan hopbitna tänder. Han fick god lust att kantra jullen. — Han hade gjort en rival oskadlig — men intet mer! —
 Beata skrattade och pekade in mot stranden.
 — Se, se, herr Kvicken!
 Han lydde. De sågo båda bort till Fagerhäll. Där, på öfre verandan syntes sällskapet församladt, bistert, hotfullt förbidande. Bakom

fruarna stod lektor Henner, käpprak och hög, med korslagda armar, mörk som ett åskmoln.

* * *

Efter middagen sutto de som vanligt på verandan kring kaffebordet. Men stämningen var alldeles förändrad, som genom ett trollslag. Bordet var blomstermyckadt. Lektor Henner hade bjudit på cigarr och gamla patron hade tagit fram curaçao till kaffet. Änkedoktorinnan tronade nådigt leende, bredvid lilla fru Kleverus, som vänligt spörjande såg på dem alla.
 Aldrig hade det gått muntrare till på öfre verandan.
 — Jaså, kära herr Kvicken, nu har reslusten blifvit er för stark igen? sade patron farbroderligt och lyfte likörglaslet.
 — Skål då!
 — Låt mig förena mig — bad lektor Henner.
 — Skål, mina herrar — sade herr Kvicken.
 De drucko, och damerna höjde nickande sina koppar.
 Beata nickade, utan att skåla. —
 Herr Kvicken hade förkunnat sin afresa. Han hade nu kommit upp för att taga afsked och tacka för angenäm sommar. — Detta oväntade budskap hade mötts med ett gillande, som skulle jagat en ömtåligare ung man hufvudstupa utför trappan. Men herr Kvicken var härdad. Som en skeppare i sin kajuta satt han där på sin tältstol och betraktade de röda och dunkelbruna fiskeseglen, som gled in öfver viken. Gungande vatten, dansande båtar, det var hans rätta vänner.
 — Nå, hvart ämnar ni er nu? — frågade änkedoktorinnan välvilligt. Och iilla fru Kleverus ögnade honom med en moderlig vaggning på hufvudet.
 — Jo, till Transvaal att hjälpa boerna.
 — I kriget? — — — De båda fruarna och gamle patron skreko på en gång. Öfverraskningen var gränslös.
 — Jo, om jag får, sade Kvicken lugnt.
 — Naturligtvis får ni det — försäkrade lektorn ifrigt. — Boerna behöfva nog frivilliga. Men hvarför inte kämpa på engelsk sida? Där är rätten. Det är ju dock ett kulturfolk. De komma också att segra.
 — Det gör mig alldeles detsamma, herr lektor.
 — Jaja. Om ni bara tål klimatet?
 — Ja — inföll patron — och skotten, kulorna? Det är ett riktigt — djärft äfventyr. Lycka till!
 — Ja, ni är minsann hjältemodig — instämde nu änkedoktorinnan. Men hennes blick smekte triumferande sonen. Lektorn strök sina polisonger till rätta och klingade.
 — Mitt herrskap. Jag ber att få utbringa ännu en skål för vår nu bortdragande vän. Hans skål! —
 Sällskapet sträckte sig in öfver spelbordet mot herr Kvicken, som tackande bugade och visade sina vackra hvita tänder. — När sorlet något stillnade af, sporde Beata, det hon grep sin morbrors likörglas:
 — Men om ni kommer tillbaka från kriget, så hälsar vi väl på oss en sommar här på Fagerhäll?
 Det blef plötsligt tyst, underligt tyst, som om öfre våningen hämtade andan. Allt tycktes lyssna.
 — Tack! Hvem vet, om jag får?
 Beatas och alla de andras blickar riktades forskande mot honom, men han log undergifvet och hans ögon speglade världsrymden. — Han var kurerad.

GREFVEN OCH GREFVINNAN KNUT POSSE.

Ett småländskt herresäte.

För Idun af Karla Rönne.

SEDAN VI under föregående år i ord och bild lämnat skildringar från flere representativa skånska gods, se vi oss i dag i tillfälle att öppna Iduns spalter för en liknande skildring, denna gång af ett småländskt herresäte, det gamla minnesrika Bergkvara, beläget i det mångbesjunga Varend. Samtidigt ha vi nöjet att kunna komplettera beskrifningen af Bergkvara med porträtt af dess nuvarande ägare, grefve K. A. Posse och hans grefvinna, född Leijonhufvud, som på familjegodset sitta som husbondfolk enligt de gamla goda traditionerna.

BERGKVARA är ett af Smålands ansevärda gaste, äldsta och på historiska minnen rikaste gods. Dess historia kan spåras långt tillbaka i tiden — dess barndom förlorar sig i medeltidens sagodunkel. Så gör sägnen den vidtfröjdade Varendshöfdingen Gunnar Gröpe till ställets anläggare — han anses ju som stamfader för Trollsläkten.

Namnet Bergkvara möter för första gången i annalerna år 1355. Kort därpå kom det i Trolleättens ägo, och därigenom blef dess namn knutet till den svenska högadelns stormiga och äfventyrsfyllda historia. I halftannat sekel var det i Trollarnas ägo och led därunder mer än en gång af fiendernas framfart i de blodiga fejderna under 1400- och 1500-talen. I början af 1700-talet öfvergick godset till ätten Bonde och såldes sedan 1732 till generalmajor Karl v. Otter. Genom gifte kom det tämligen snart därefter att tillhöra grefliga ätten Posse, som ännu besitter detsamma.

Af de många slott och borgar, hvilka under medeltiden reste sig här och hvar i vårt land på en gång ett vittnesbörd om och ett stöd för den stolta adelns makt, har ett högst ringa antal bibehållit sig intill våra dagar. Många af dem äro helt utplånade, och fåfångt söker man platsen, där de en gång stolt höjde sina torn och tinnar öfver nejden. Andra kunna endast spåras uti raserade vallar och igenfyllda grafvar eller uti förfallna murar.
 Som ett minnesmärke af sistnämnda slag.

*Undertecknad som på
 det Grefvens förnämde
 äro den ännu smärre
 alla angående på en god
 billig och trygg tväts- och
 tvättställe.*

*Ingaborg Lethelius
 styf af Lilla Hjilpeholm och
 Rönne för hennes äro.*

GUSTAF ULLMAN.

LUZERN

Förnäm vistelseort under sommaren.
G:D HOTEL NATIONAL
 Härligaste läge vid Vierwaldstättersjön. Rum från 4 kr. Ill. prospekt gratis.

kvarstå de storartade lämningarna af det urgamla Bergkvara Hus, inom hvars fasta murar månet blad af Skandinaviens historia skrefs, och hvars väldiga kullerstensvägar ännu i sitt förfall gifva en imponant bild af storhet och kraft. Den gamla borgen på Bergkvara reser sin kolossala stenmassa på en udde alldeles invid stranden af Bergkvarasjön. Den uppfördes under Arvid Trolles tid på det forna slottets grund, sedan detta af Ture Bjelke blifvit sköfladt och förstördt.

Om ruinens utseende ger oss våra

lare, dels till fängelse för dem, som fingo med Bergkvara borgrätt att göra. I ruinens murar och skrefvor har en mängd buskar och träd, flera af ansenlig storlek, slagit rötter. Och i dess midt sträfvar en hög, tvåstammig hägg att med sin gröna krona räcka öfver murarna, hvilka åt sjösidan till äro bäst bibehållna.

Sedan krutets allmänna bruk gjort de fasta stenhusen odugliga till försvar och en ny tid funnit dem olämpliga som bostad, lämnades den stolta riddarborgen öde. Det berättas, att friherre v. Otter lät borttaga dess koppartak, med

bilder en tydligare föreställning än utförliga beskrifningar. Den består af den väl bibehållna stommen till en aflång fyrkant i 7 våningars höjd, som mäktigt imponerar genom sin storlek och enkla, kraftiga konstruktion. Under sina glansdagar omgafs den af vallar och grafvar, af hvilka senare en del ännu finns kvar. Byggnadsmaterialet i de bastanta murarna utgöres af gråsten i alla dimensioner, väl sammanhållen af starkt murbruk.

För att komma in i borgen begagnade man sig af en trätrappa, hvilken med lätthet kunde fällas ned och vindas upp. I jordvåningen ser man ännu märken efter takhvalf, den begagnades dels till käl-

hvilket han skall ha gäldat större delen af köpeskillingen för godset, hvarefter borgen alldeles förföll. Den store destruktören Tid raserade efter hand det medeltida adelsfästet, hvars tvänne torn jämte takresningen nedbläste under en storm 1746.

Nuvarande corps-de-logiet uppfördes 1795 af excellensen greve A. E. Posse och består af en två våningar hög byggnad med frontespis. Af samme ägare uppbyggdes de ännu begagnade rymliga ladugårdshusen, hvilka ytterligare utvidgats och förbättrats. På båda sidor om den med vackra anläggningar och springbrunnar försedda gårdsplanen ligger tvänne större

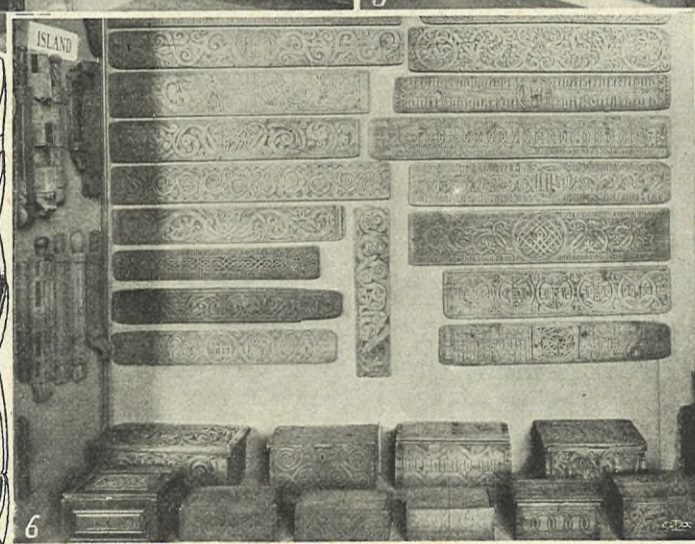
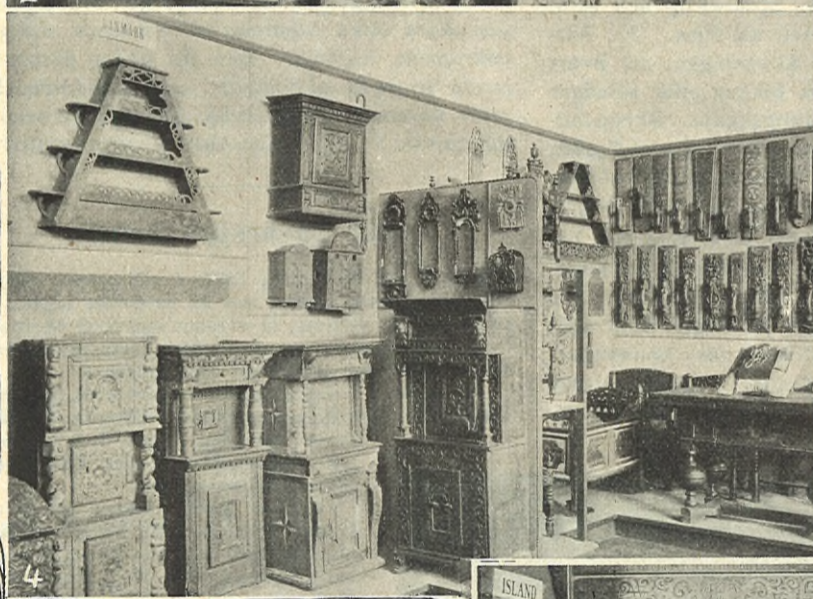
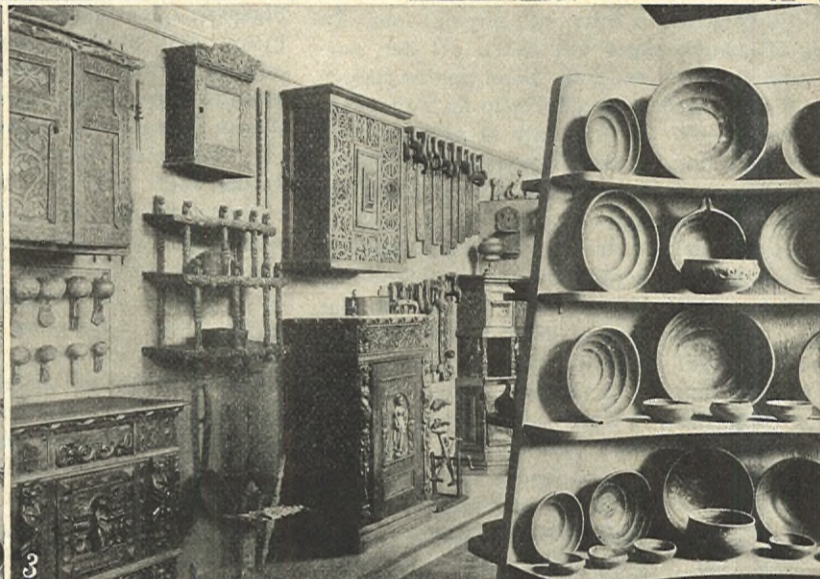
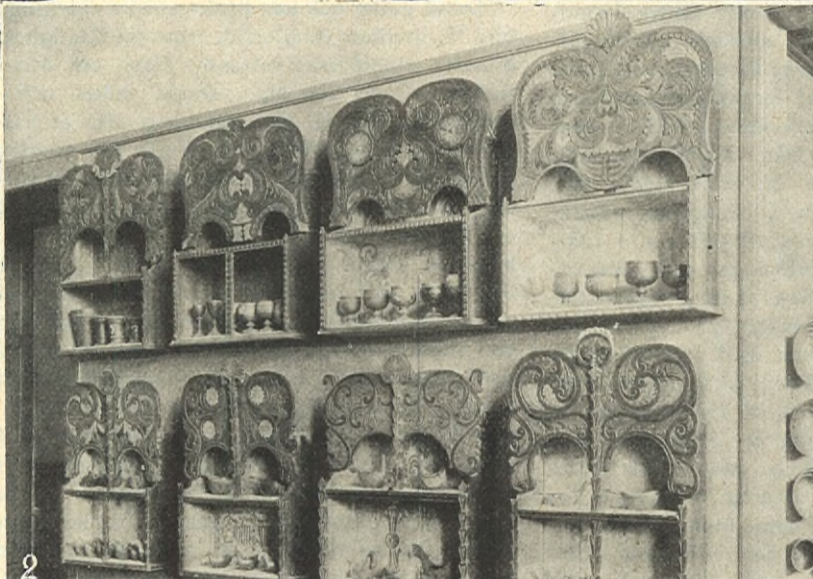
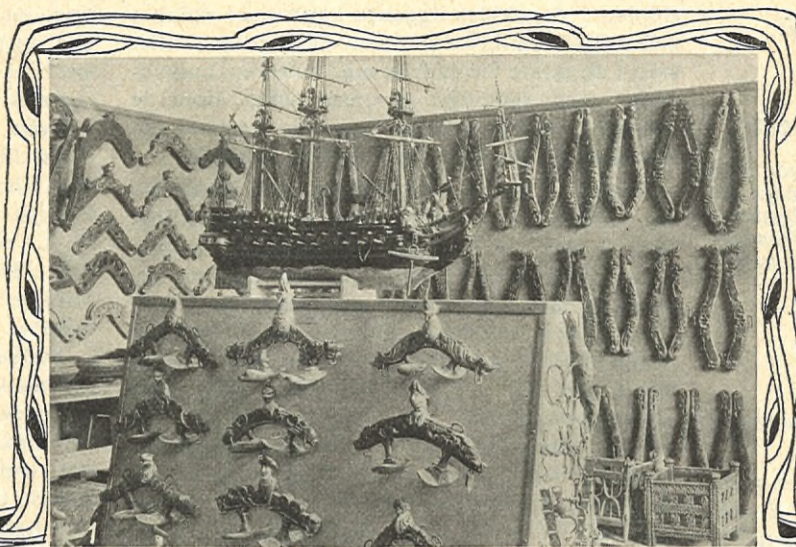
BILDER FRÅN BERGKVARA. 1. GÅRDSPLANEN MED DEN URGAMLA SLOTTSRUINEN I FONDEN. 2. SLOTTSRUINEN. 3. BERGKVARA FRÅN SJÖN. 4. STORA SALONGEN. 5. MATSALEN. 6. GREFVENS ARBETS-
BETTY LARSON FOTO.

enväningsflyglar, som förskrifva sig från v. Otters tid.

Den nuvarande ägaren till Bergkvara, greve Knut Posse, tillträdde egendomen 1905 efter sin fader greve K. A. Posse, som nedlade både kostnad och arbete på att dels försköna egendomen, dels förbättra landtbruket. Greve Knut Posse har också insett, att vården om en så betydande possession fordrar en mans odelade omtanke och därför, efter att ha frånsagt sig de många allmänna uppdrag han innehade, nu på allvar slagit

Slottets inre, som af greve Posse underkastats en grundlig reparation, bär vittnesbörd om att grefvinnan Posse också är i besittning af odlad smak och praktisk blick. Här finnas inga paradrum, öppna endast vid högtidliga tillfällen, alla begagnas dagligen och öfver dem alla hvilar också en intim, hemlik prägel. Att den stora, vackert och dyrbart inredda våningen framför allt ter sig som ett hem, är bästa vittnesbördet om den fina, nobla smak och den hjärtats värme, som ordnat det hela.

Från den lilla paviljongen i träd-

sig ned på sitt värendeska lifgods för att där uteslutande ägna sig åt jordbrukarens och godsherrens värf. Han är här den intresserade landtmannen, inspekterande sina ägovidder och öfvervakande sitt folk, som i honom har den humanaste husbonde, den välvilligaste hjälpare i råd och dåd. Hans grevinnas, född Leijonhufvud, som är uppfostrad på egendomen Asa omkring tre mil från Växjö, blef där tidigt förtrogen med ett stort landtushålls invecklade maskineri. Liflig och varmhjärtad i detta ords fullaste mening samt tillika verksam och energisk, är grevinnan Posse som skapad för sin ansvarsfulla post som husmoder på ett stort gods.

gården äfvensom från flera af fönstren i öfre våningen har man en hänförande utsikt öfver den fagra insjön med dess skiftande scenerier. Allra vackrast är den tafeln, som från balkongen på östra gavlveln utbreder sig för ögat. Närmast den välskötta trädgården med dess springvatten, blomsterrabatter och buskager och med ruinen som en gammal jättelik kämpe på vakt där bredvid. Omedelbart här bakom breder sjön sin glittrande vatten-spegel. Tvärs öfver sjön höjer Bergunda kyrka sitt runda torn ur den lummiga grönskan, hvarst trefna landtgårdar och röda små stugor här och hvar titta fram.

BILDER FRÅN NORDISKA MUSEET.

1. Norska samlingarna. Föremål från Bratsbergs amt. 2. Hänghyllor från södra Trondhjems amt. 3. Föremål från Kristiansands amt. 4. Föremål från Danmark och Slesvig. 5. Afdelningen för Finland. 6. Parti från Isländska samlingarna.
A. Blomberg foto.

Från vårt nationella panteon.

En vandring genom Nordiska museet.

VI FORTSÄTTA i dag våra skildringar från Nordiska museet och ha därvid förmånen att såsom ciceron kunna bjuda d:r Edvard Hammarstedt, den äfven som lycklig skald kände framstående museimannen och intendenten för museets utomsvenska afdelningar.

IV.

Bilder från grannlänernas allmogefdelningar i Nordiska museet.

NÄR MAN efter att hafva besett den svenska allmogefdelningen inträder i den norska, öfverraskas man oemotståndligt af de utställda föremålens form- och färgrikedom. En hastig öfverblick säger ock snart, att den norska samlingen på det hela taget hopbragts och ordnats efter annan grundprincip än den svenska: dess syfte är icke att så allsidigt som möjligt visa den norska allmogens lefnadsätt, utan fastmer att låta se dess konstskicklighet. Och det är onekligt att, vilja vi se hvad en ur nationell lifskraft framsprungen allmogeslöjd kan åstadkomma, torde det norska folket mer än något annat i Europa vara ägnadt att visa detta. Påtagligen hafva härtill flere faktorer samverkat. Till betydlig del måste naturligtvis förutsättningen finnas hos själfva folket, i själfva folksjälén. Utan väckelser från och förbindelser med andra nationer kan dock lika litet på slöjdens som på andra kulturområden ett folk höja sig. Såsom de norska fornfynden t. ex. det präktiga Osebergsskeppet visa, har dock det norska folket haft tusenåriga kulturinflytanden att bygga på, och såväl medeltidens som senare konststilar t. o. m. rokokon hafva alla mer eller mindre fått lämna sin tribut till denna folkkonstutveckling. Emellertid har allmogekonstnären, hvilken häri visar sig vara en verklig konstnär, aldrig nedlåtit sig till någon schablonmässig efterhärming, utan låtit de förebilder han nyttjat först så att säga slå rot i hans själ för att sålunda erhålla en mer eller mindre individuell och samtidigt nationell omdaning. Det är därför icke något ovanligt att i denna allmogekonst finna motiv för de mest olika konststilar sammansmälta med hvarandra, eller hos de s. k. högre stånden längesen förgångna smakriktningar fortleva till inpå långt senare tidsskeden. Allmogekonstnären använder det, som tilltalar honom, oberoende af alla modets lagar. Den konsthistoriska stilkronologien förlorar därför på det folkliga området till stor del sin giltighet. En blick på föremålen från Stavangers och Nedenes amt ådagalägger t. ex. detta tydligt.

Den norska utställningen omfattar sex rum, fördelade i två afdelningar en trappa upp, museets södra långsida. Vid inträdet inkommer man först i rummen för nordligare Norge och framskrider sedan vid fortsatt vandring söderut. Härvid iakttag

DOKTOR
E. HAMMARSTEDT.

slöjden i de afsides liggande bygderna i skönhet och stilfullkomlighet står efter de bygders, hvilka stått i direktare förbindelse med kulturens hufvudorter, men samtidigt ser man också, huru de afsides belägna orterna trognare bevarat en forntida, i våra ögon mer folklig karaktär.

Redan i Södra Trondhjems amt möter oss den norska allmogeslöjden i hög utveckling. Bild 2 visar en samling hänghyllor, s. k. tavletter, från nämnda amt. Under hela sin utbredning med oupphörlig formväxling från Tyskland genom Danmark, Sverige och Norge har denna hylla ingenstädes nått en sådan prydighet som här. Tyvärr kan bilden icke gifva någon föreställning om färgerna, hvilka å de norska allmogesakerna i allmänhet spela en mycket viktig roll. De i hyllorna utställda föremålen äro dryckeskärl, alla af trä. Märkliga äro särskildt de i fågelform, de s. k. ölgässen eller ölhanarna. Jämte Södra Trondhjems amt utmärker sig i museets norska afdelning särskildt Bratsbergs amt (speciellt Gudbrandsdalen) genom såväl föremålens antal som dessas framstående beskaffenhet. Bild 3 visar ett ställ med ölbollar från Bratsbergs amt. Dessa hvart och ett ur ett enda stycke till verkade träkärl äro ofta af ansevärd dimension (mången gång ända till 80 cm. i tvärmått) och prydas med målningar och omskrifter. Museet äger åtskilliga sådana norska träbollar, som tillverkats redan på 1500-talet. Bild 1 visar ett annat rum med föremål, företrädesvis lokor och selbågar, från samma amt. Många torde vid anblicken af denna massa af samma slags föremål finna en dylik mängdutställning alldeles öfverflödigt. Men dessa kritici böra erinra sig, att det icke är redskapen betraktade såsom redskap, som denna utställning afser, utan det är de å dem anbragta ornamentens skiftande motiv, utveckling och utförande, som det är afsikten att visa. En närmare undersökning skall ådagalägga, att hvart och ett exemplar af dessa lokpar eller selbågar bildar en länk i en utvecklingskedja. Skeppsbilden är ett s. k. votivskepp från Gjerpens kyrka, dit det enligt sägen skulle vara skänkt af amiral Niels Juel. Påtagligen är det dock yngre.

Högst hvad finess i såväl form som färg beträffar står otvifvelaktigt den norska allmogekonsten inom Kristians amt. Men den har ock där i högre grad än på andra håll tagit intryck af de högre klassernas konststilar. Bland de å bild 3 synliga mangelbräderna förete så t. ex. några utpräglad rokokorne-

ring, medan å andra renässansen och barocken visa sitt mäktiga inflytande. Denna bild ger förfrikt ganska omfattande föreställning om museets samling från sistnämnda amt.

Från den norska afdelningen inkommer man i den lilla afdelningen för Island, hvilken äfven den företrädesvis är inriktad på att visa den folkliga ornamentiken. Bild 6 återger en grupp s. k. sängbräden samt en del skrin, till stor del, såsom ses, prydda med medeltidsartade sniderier. Efter Island följa den danska och därefter den slesvigska afdelningen, se bild 4, å hvilken den främre delen visar ett parti af det danska rummet och den inre till höger en del slesvigska föremål. Dessa sistnämnda afdelningar äro visserligen ganska obetydliga till sitt omfång, men äga dock sitt stora intresse såsom jämförelsematerial till museets svenska och norska allmogefdelningar.

Detta gäller ock den finskestniska afdelningen, bild 5, hvilken emellertid, trots sin fåtalighet, är af stort etnologiskt intresse, äfven om den betraktas i och för sig. Dessa enkla och anspråkslösa föremål äro nämligen ofta af särdeles ursprunglig form och därför för etnologen och kulturhistorikern af stor betydelse. Vi möta här två skilda kulturströmmingar, nämligen dels en ursprungligt finsk, dels en från Sverige inkommen kultur. Skillnaden mellan dessa är i de flesta fall icke svår att märka. Den midt på golfvet ställda montern med föremål af näfver tillkännagifver sålunda genast för en hvar, som något litet känner till etnografiska förhållanden, med hvilken folkstam vi här hafva att sysselsätta oss. Inga hafva nämligen så förstått att till alla möjliga utensilier utnyttja björkens bark som de finska folken. Vi finna skor, kärl, knifslidor, ränslar (s. k. kontar), askar, flaskor o. s. v., ja, t. o. m. rep af näfver. Å väggen strax till höger om montern ses några olika exemplar af finnarnes nationalinstrument, kantele. Den till höger därom varande gruppen af väfnads- och spånadsredskap visar däremot till öfvervägande grad ett svenskt inflytande.

EDVARD HAMMARSTEDT.

Ett 25-årsjubileum.

BLAND DE KVINNOR, hvilkas själsstyrka, tålmod och fysiska krafter mer än de flestas tagas i anspråk till det yttersta, få vi räkna sjuksköterskorna. — I människokärlekens intresse utöfva dessa våra tjänande systrar stilla och troget sitt fordrande kall.

Vi meddela i dag härnadan porträtt af en, isynnerhet bland den yngre Malmögenerationen bekant och afhållen syster, som den 24 juli d. å. kunde fira sitt 25-årsjubileum som sköterska å Malmö epidemisjukhus.

Fröken Maria Larsson föddes d. 7 januari 1861, kom till Malmö allmänna sjukhus 1881 där hon tjänstgjorde som extra sköterska till 1882, hvarefter hon förflyttades till Malmö epidemisjukhus d. 24 juli samma år i egenskap af afdelningssköterska. Hon innehade denna befattning till 1891, då hon förordnades till öfersköterska, hvilken plats hon ännu innehar. På samma gång fröken Larsson varit en god och rättvis föreståndarinna har hon varit en god kamrat och vän åt underordnade. Afhållen af patienterna har hon särskildt varit barnens vän. Då tålmodet ofta satts på hårdt prof, har hon alltid varit mild och fördragssam och utan att tröttna uppoffrat sig själf tidigt och sent.

Heder åt en sådan kvinna. Måtte hälsa och glädje följa henne i det nya arbetskvartskolet.

”Maja”.

MARIA LARSSON.

TVÅ AF PORTRELIEFERNÅ Å NORDISKA MUSEET. A. BLOMBERG FOTO.

SÅNGER SOM FÖRKLINGAT.

EN KÄND SVENSK skaldinna har i nedanstående lilla studie ägnat några pietetsfulla åminnelseord åt några nu förglömda systrar ur antikens och trubadurernas tidevarf. Helt visst skola de läsas med sympati af de tusen "stumma diktare", till hvilka Idun när.

FÖR CIRKA 2350 år sedan hände det sig en dag, att vid en offentlig hellenisk diktartäfling uppträdde såväl skaldinnan Corinna som hennes f. d. lärjunge Pindaros. Resultatet af täflingen blef, att Corinna eröfrade segerpriset. Under de följande åren hände det icke mindre än fyra gånger, att dessa två voro bland de täflande vid sångarfester. Och alltjämt blef Corinna på nytt tilldömd lagerkransen.

Pindaros hade redan förut röjt ett visst agg till sin sköna medtäflarinna, hvilken i början varit hans kamrat, då de hos Myrtis tillsammans studerade skaldskapets konst — och sedan hans lärarinna. En gång hade nämligen Pindaros med stolthet visat för Corinna en dikt, i hvars början en hel massa mytologiska anspelningar och bilder voro hopade. Hans unga lärarinna sade med ett fint leende: "Du är lik den, som har en säck korn att så ut öfver ett stycke jord, men icke sår ut det småningom med handen, utan strax häfver ut hela säcken på en gång."

Denna kritik sårade på det högsta den lättretlige poeten, och efter att förut ha lifligt beundrat Corinnas diktning, blef han nu afvotg stämd emot henne. Som man kan förstå, minskades icke hans vrede genom hennes upprejade segrar öfver honom. Han förklarade uppbragt, att prisdömarna måste ha låtit sitt ömdöme förvillas genom Corinnas skönhet och hennes ljuft klingande stämma, då de föredrogo hennes dikter framför hans.

Och öfvertygelsen härom var honom förmodligen till en viss tröst i förtretet.

Om och i hvad mån Pindaros möjligen kan ha haft rätt i sitt påstående, att de bedömande låtit sig påverkas af Corinnas personliga tjuskraft — det kan eftervärlden icke utröna. Ty af Corinnas dikter finnas blott några små fragment i behåll.

Förmodligen skola de flesta mena, att just detta — att Corinnas dikter sjunkit i glömska, medan hennes medtäflares gått till eftervärlden — tyder på att Pindaros hade rätt i att förklara domen dem emellan orättvis.

Och dock är icke detta ett så säkert kriterium, som vid första påseende kan tyckas. Det kan finnas andra orsaker till att alstren af Corinnas diktning gått förlorade — liksom nästan allt hvad som diktats af de nio grekiska skaldinnor, hvilka man plägade nämna efter de nio muserna.

Antipater, en grekisk skald på Augustus' tid, skref om dessa nio skaldinnor i ett epigram: "Helicon och berget Pierus hafva med sina sångers dagg närt dessa kvinnor med gudomliga tungor. Praxilla, Myro af Bysanz, Anyte, Sappho, de lesbiska kvinnornas ära, Erinna, den ryktbara Telesilla, Myrtis med den ljuftva stämman, Nossis från Lokris och dig, o Corinna, som sjöng om Pallas' sköld; alla

hafva de frambragt odödliga verk. Himlen har födt nio musor; jorden har, för att glädja de dödliga, frambragt lika många."

Men af dessa "odödliga verk" finnes nu icke mycket i behåll.

Af Praxilla, hvars glädtiga visor jämfördes med Anakreons, finnas inga alster kvar — lika så litet som den staty af henne, hvilken Lysippos förfärdigade. Af Nossis finnes heller intet. Af Myro från Bysanz, om hvars dikter Antipater säger att de kunna jämföras med Sapphos, finnas blott några fragment. Likaså af Myrtis. Af den hjältemodiga Telesilla, som med en armé af kvinnor framgångsrikt försvarede sin fädernestad, sedan männen besegrats af spartanerna, finnas också blott några brottstycken, hvilkas autenticitet för öfrigt ej är obestridd. Om Erinna, Sapphos vän — som dog vid blott aderton års ålder, och om hvilken det sades, att hade hon fått lefva, skulle hennes ära öfverglänst alla andras — skref Antipater: "Kommande släkten, I skolen sjunga hennes sånger, aldrig skall den mörka natten täcka dem med sina vingor. Vår tids skaldler frambringa omfångsrikare verk, men de skola, som svaga missfoster, falla i glömska. Blott en gång sjunger svanen, men hänförande är

hans sång." Men det är blott två små epigram af Erinna som gått till "kommande släkten".

Något mera — ehuru visserligen icke mycket — finnes kvar af Anytes dikter, hvilka sättas synnerligen högt af en svensk skald, Vilhelm Ekelund, som nyligen tolkat dem jämte ett antal andra dikter ur den grekiska antologien.

Hvad slutligen beträffar Sappho, den ryktbaraste af dem alla, så finnes ej heller af hennes diktning mycket bevaradt — om än tillräckligt för att låta nutiden fullt förstå forntidens höga uppskattning af densamma.

Solon yttrade, berättas det, efter det han hört en af hennes dikter uppläsa, att han icke skulle kunna dö nöjd, om han ej dessförinnan hunnit lära sig denna dikt utantill.

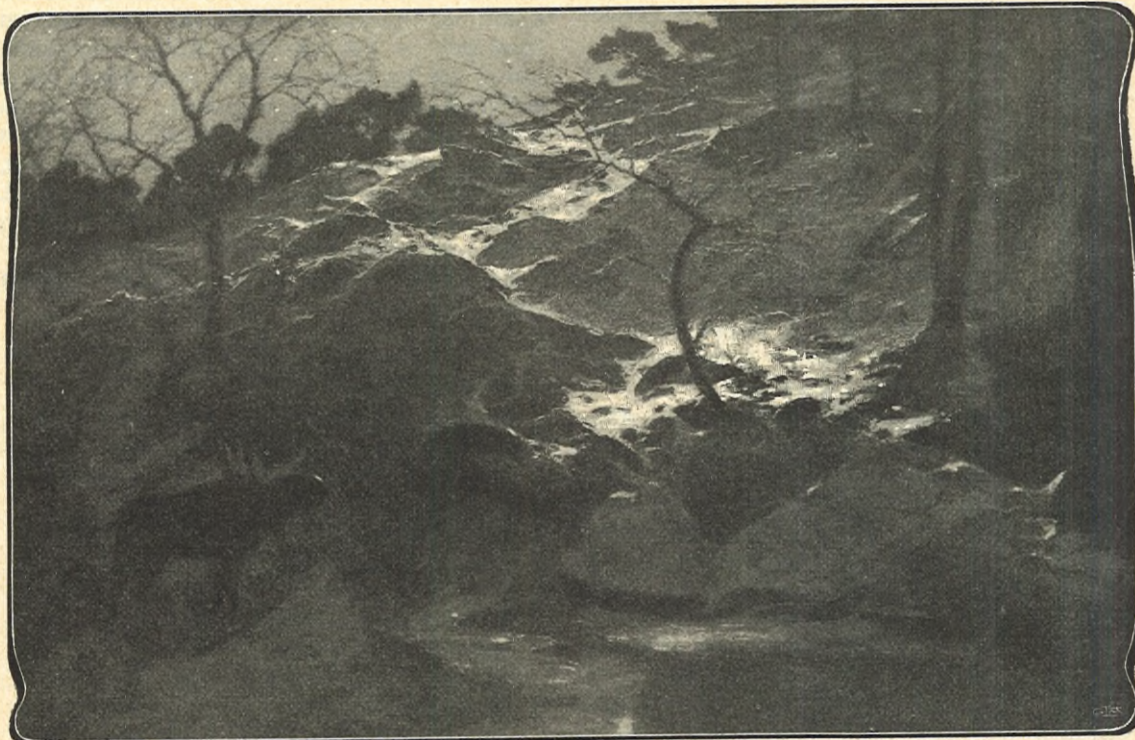
Och några moderna litteraturhistorici — bland dem en framstående svensk, professor Schück, — ha förklarat henne vara den största af all världens lyriska skaldler — både manliga och kvinnliga. Äfven den som blott genom öfversättningar känner hennes dikter, kan ej undgå att tjasas af dem: af styrkan i känslan, af koncentrationen i uttrycket, den klara leende naiviteten i naturskildringarna och det tankfullt sinnrika i bilder och liknelser.

Det mest kända af de poem vi ännu äga i behåll af henne är kanske det lilla distikon, som Bulwer parafraaserat i kortradig, rimmad vers — en tolkning som för ett modernt öra måhända bättre återger den lilla diktens på en gång smäktande och skälsmska behag än de mera ordagranna öfversättningarna.

Nej söta mamma, det går ej —
jag kan ej väfva i dag:
Mitt hjärta är sjukt af längtan,
det slår så hårda slag
allt för en vacker gosse —
om honom blott drömmer jag!

Det finnes ju kvar af Sappho både oden, epigram och bröllopsånger, men likväl, som sagdt, blott en ringa del af hvad hennes samtid kände och beundrade.

Hvad kan väl orsaken vara till detta: att alstren af den kvinnliga helleniska diktningen till så öfvervägande del gått förlorade, medan

NATIONALMUSEUMS NYASTE FÖRVÄRF. "VINTERNATT", MÅLNING I OLJA AF EDVARD ROSENBERG.

EDVARD ROSENBERGS nya monumentala målning, som förvärfvats af staten, har nu installerats i Nationalmuseum som pendant till Schultzbergs "Valborgsmässoeldar". Motivet är en skogsslutning med drifvor och en strimma himmel, sedd i vinternattens döda ljus. Med sin trolska och mäktiga stämning utgör det nya konstverket ett vackert motsycke till samme konstnärns tidigare för museet förvärfvade, allmänt uppskattade "Marskväll".

